

MAAHANMUUTTAJIEN ASUNNOTTOMUUS PÄÄKAUPUNKISEUDULLA

MONIHELIN SELVITYS YHTEISTYÖSSÄ YMPÄRISTÖMINISTERIÖN
PAAVO 2 -OHJELMAN KANSSA

MARRASKUU 2014

Adriana Saarialho

Bafrin Eskandari

Riitta Salin

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
2. TAUSTA	2
Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma (PAAVO) 2012–2015	2
Asunnottomuus Suomessa vuonna 2013	3
Perhe, työ ja opiskelu tuovat Suomeen.....	3
Moniheli ry	4
3. SELVITYKSEN TARKOITUS JA TOTEUTUS	4
3.1. Asiakkaiden kokemuksia ja kertomuksia	4
4. ASUMISTUKIPALVELUJA JA TIETOA MAAHANMUUTTAJATAUSTAISTEN ASUNNOTTOMUUEDESTA SUOMESSA	8
4.1. Diakonia-ammattikorkeakoulu	8
4.2. Helsingin kaupunki.....	9
Sosiaaliviraston maahanmuuttoyksikkö	9
Nuorisoasiainkeskus	9
Asumisneuvonta	9
4.4. Erilaiset kirkolliset toimijat	10
5. ASUNNOTTOMILLE PALVELUJA TARJOAVAT TAHOT	10
5.1. "Jalkautuva työryhmä"	10
5.2. Ne-Rå / Kalliolan settlementti	10
5.3. Monika -Naiset Liitto	11
5.4. Suomen Pakolaisapu ry	11
Kurvi.....	11
Kotilo.....	11
5.5. Voimapesä II	11
5.6. Aseman Lapset ry	12
5.7. Vailla vakinaista asuntoa ry.....	12
5.8. VAMOS.....	12
5.9. R3	12
5.10. Familia Club	13
6. SELVITYKSEN TULOKSET	13
7. JOHTOPÄÄTÖKSET	14
8. LÄHTEET	17

1. JOHDANTO

Ympäristöministeriö myönsi Moniheli ry:lle keväällä 2014 tukea selvityksen tekemiseen maahanmuuttajien asunnottomuudesta. Selvitys tehtiin ajalla 11.8.- 27.11.2014 haastattelemalla asianosaisia ja viranomaisia. Tässä raportissa esitetään selvityksen keskeiset löydökset.

Kulttuuri -ja asuntonministeri Pia Viitanen järjesti 4.3.2014 pyöreän pöydän tilaisuuden, jossa pohdittiin asunnottomuustyön jatkoa pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelman PAAVO-ohjelman päättyessä. Asuntonministeri Pia Viitanen mukaan asunnottomuuspolitiikassa on keskityttävä jatkossa entistä vahvemmin asunnottomuuden ennaltaehkäisemiseen ja huono-osaisuuden kierteen katkaisemiseen. Tästä syystä asumisneuvontaa on vahvistettava ja edellytyksiä kohtuuhintaiselle vuokra-asumiselle parannettava. ”Uudessa ohjelmassa olisi suunnattava keskeiset resurssit ennaltaehkäisyyn. Asunnottomuuteen johtavat riskit on tunnistettava riittävän ajoissa ja katkaistava pitkäaikaisasunnottomuuden kierre”, luonnosteli ministeri uuden kansallisen asunnottomuusohjelman pääpiirteiksi. Ministeri Viitanen totesi, että asumisneuvontaa tullaan kehittämään määrätietoisesti. Asumisneuvontaa tulee laajentaa ja vakiinnuttaa alueilla. Neuvontatyö on tärkeä saada vakiinnutettua ainakin suurimpiin kaupunkeihin. Tätä ajatellen asumisneuvonnan mallia ja resursointia kehitetään niin, että sen avulla voidaan paremmin jatkossa ennaltaehkäistä ongelmia. Asumisneuvontatoiminta on myös yhä enemmän vaikeiden sosiaalisten ongelmien parissa tehtävää poikkihallinnollista työtä. Asumisneuvontaa on tarve kehittää myös enemmän ”asukastalkkaroinnin” suuntaan. Asumisneuvojatoiminnassa tarvitaan myös uudenlaista, poikkihallinnollista yhteistyötä”, Viitanen sanoi. 1/

Tässä ympäristöministeriön tilaamassa selvityksessä tarkastellaan sekä maahanmuuttajataustaisille asunnottomuudesta tai häätöriskistä kärsiville henkilöille tarjolla olevia palveluita että haastatellaan asiakkaita ruohonjuuritasolla. Selvityksessä tarkastellaan maahanmuuttajien asunnottomuutta ja asumistukipalveluita Helsingissä ja laajemmin pääkaupunkiseudulla. Selvityksen tekemiseen ja aiheeseen perehtymiseen käytettiin vain 14 työviikkoa, näin ollen joitain tahoja ei pystytty tavoittamaan puutteellisen ajan ja resurssien vuoksi. Käytettynä aikana tavoitteena oli selvittää, millaista työtä on tehty asunnottomien maahanmuuttajataustaisten henkilöiden kanssa ja kartoittaa toimivia asumisen ja arjen tukimalleja sekä haastatella muutamia kohderyhmäläisiä, joilla on tai on ollut asunnottomuuden kokemuksia Helsingissä tai pääkaupunginseudulla. Selvityksessä tarkasteltiin kaikkia maahanmuuttajaryhmiä riippumatta heidän lähtömaastaan tai tilanteestaan uudessa kotimaassa.

Tietoa kerättiin tutkimusten, artikkeleiden ja asiantuntijoiden sekä palveluntuottajien että asiakkaiden eli maahanmuuttajataustaisten henkilöiden haastattelujen ja kertomusten avulla. Kiitämme erityisesti kaikkia asiantuntijoita ja kohderyhmäläisiä heidän panoksestaan ja ajastaan tähän selvitykseen.

Maahanmuuttajataustaisten henkilöiden asumista tulisi tukea ja kehittää nykyisten tarpeiden ja vaihtuvien tilanteiden mukaisesti järjestöjen kanssa, joilla on yhteistyöverkostoja ja kokemusta ruohonjuuritasolla. Selvityksessä tuli esille, että lisätarvetta erilaisille tukipalveluille on sekä Helsingissä ja koko pääkaupunkiseudulla, erityisesti asunnon etsimiseen kaivattiin apua.

2. TAUSTA

Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma (PAAVO) 2012–2015

Hallituksen asuntopoliittisissa linjauksissa perustavana lähtökohtana on se, että mahdollisuus kotiin eli ”omaan nimeen ovesa” kuuluu jokaisen ihmisoikeuksiin. Pitkäaikaisasunnottomuus halutaan poistaa Suomesta kokonaan, ja ihmisille halutaan taata riittävästi tukea asumiseen. Pitkäaikaisasunnottomalla tarkoitetaan henkilöä, joka on ollut sosiaalisten tai terveydellisten syiden vuoksi yli vuoden ajan asunnoton tai joka on ollut kolmen viime vuoden ajan toistuvasti asunnotta.

Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma (PAAVO 2) on Ympäristöministeriön koordinoima hanke, jonka toteutukseen osallistuu Sosiaali- ja terveysministeriö, Rikosseuraamuslaitos, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus, Raha-automaattiyhdistys, 11 suurinta asunnottomuuskaupunkia sekä useita valtakunnallisia ja paikallisia järjestöjä ja palveluntuottajia. Kehittämistyö ohjelmassa on keskitetty Y-säätiön hallinnoimaan Verkostokehittäjät -hankkeeseen. Hanke on avustanut myös tämän selvityksen toteutusta.

Ohjelman tavoitteena on poistaa pitkäaikaisasunnottomuus vuoteen 2015 mennessä. Keskeiset toimenpiteet ovat 1250 asunnon, tukiasunnon tai hoitopaikan osoittaminen pitkäaikaisasunnottomille, tukimallien kehittäminen hajautettuun asumiseen, asunnottomuuden ennaltaehkäisyn tehostaminen sekä asunnottomuustyön integrointi osaksi syrjäytymisen ehkäisytyötä.

Panostus asunnottomuuden hoitamiseen on vähentänyt pitkäaikaisasunnottomuutta koko maassa, mutta samalla maahanmuuttajien asunnottomuus on kasvanut. Tietoa maahanmuuttajien asunnottomuudesta ja siihen vaikuttavista tekijöistä tarvitaan lisää.

Asunnottomuus Suomessa vuonna 2013

ARAN asuntomarkkinakyselyn mukaan vuoden 2013 lopussa Suomessa oli 7 500 yksinäistä asunnotonta ja 420 asunnotonta perhettä. Yksinäisten asunnottomien määrä väheni edellisvuodesta 350 henkilöllä ja pitkäaikaisasunnottomien määrä noin 80 henkilöllä. Asunnottomuutta on seurattu vuodesta 1987 alkaen, jolloin asunnottomia oli Suomessa yli 16 000. Nykyisellä noin 8 000 asunnottoman tasolla on oltu viimeiset kymmenen vuotta.

Asunnottomuusluvussa korostuu pääkaupunkiseudun merkitys, koska yli kaksi kolmasosaa Suomen asunnottomista on helsinkiläisiä, espoolaisia tai vantaalaisia. Suurimman ryhmän asunnottomista muodostavat tilapäisesti tuttavien tai sukulaisten luona asuvat. Vuonna 2013 kolme neljästä yksinäisestä asunnottomasta ja 60 % pitkäaikaisasunnottomista kuului tähän ryhmään.

Vuonna 2013 joka neljäs asunnoton Suomessa oli alle 25-vuotias. Myös naisten osuus asunnottomista oli lähes neljäsosa. Vuoteen 2012 verrattuna nuorten asunnottomuus pieneni 9 % ja naisten 5%. Nuorten ja naisten asunnottomuus on ollut lähes identtistä viimeisen kymmenen vuoden ajan.

Vuonna 2011 asunnottomien maahanmuuttajien määrä ylitti ensimmäisen kerran 1000 henkilön rajan. Vuonna 2013 asunnottomia maahanmuuttajia oli jo lähes 2000 ja heidän osuutensa asunnottomista ylitti 25 %. Asunnottomissa perheissä maahanmuuttajaperheiden osuus oli yli 60 %. Helsingissä asunnottomien maahanmuuttajien määrä nousi vuodessa 450 hengellä, muualla maassa muutokset olivat pieniä. 4/

Perhe, työ ja opiskelu tuovat Suomeen

Keskeisin peruste maahanmuutolle on ollut jo vuosikymmeniä perhesyyt, tavanomaisimmin avioituminen suomalaisen tai Suomessa pysyvästi asuvan ulkomaalaisen kanssa. Perhesyyt kattavat yli kolmanneksen, tutkinto-opiskelu lähes kolmanneksen ja työ Suomessa neljänneksen EU:n ulkopuolisesta maahanmuutosta. Pakolaisuus ja kansainvälinen suojelu muodostavat vain 13 % Suomeen muuton perusteista.

Yli neljännes maahanmuuttajista asuu Helsingissä, pääkaupunkiseudulla yli puolet, ja Turku-Tampere -linjan eteläpuolella 80 prosenttia. Maahanmuuttajat hakeutuvat kaikkialla sinne, missä on työtä ja yrittämisen mahdollisuuksia. Tutkimukset osoittavat, että valinta on looginen: maahanmuuttajat työllistyvät Helsingissä ja pääkaupunkiseudulla nopeammin ja tulotaso on korkeampi kuin muualla maassa. Samat syyt perustelevat myös valtaväestön keskittymistä kasvukeskuksiin. Suuret kaupungit, erityisesti Helsinki, ovat vetovoimaisia opiskelu- ja työmahdollisuuksien ja muiden maahanmuuttajien verrattain suuren määrän vuoksi.

Moniheli ry

Moniheli ry on monikulttuurijärjestöjen yhteisverkosto, jonka keskustoimisto sijaitsee Helsingissä. Monihelillä on vuoden 2014 lokakuussa jäseninään 71 monikulttuurijärjestöä, jotka edustavat liki 40 eri kansallisuutta. Maahanmuuttajien määrän lisääntyessä yhä kiihtyvällä vauhdilla suomalainen yhteiskunta kohtaa väijäämättä uudenlaisia ongelmia, yhä laajenevilla toiminta-alueilla. Uusien ongelmien ja kysymysten ratkaisuun tarvitaan samalla uudenlaisia ratkaisumalleja.

Moniheli työskentelee sen eteen, että tulevaisuuden yhä monimuotoistuvammassa yhteiskunnassa kaikille yhteiskunnan jäsenillä on hyvä elää ja tehdä työtä. Kaikki Monihelin projektit ja tapahtumat työskentelevät suvaitsevaisemman ja oikeudenmukaisemman yhteiskunnan kehittymisen puolesta.

3. SELVITYKSEN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Monihelin toteuttaman selvityksen tarkoituksena oli selvittää ja saada lisää tietoa seuraavista asioista:

- kohtaavatko maahanmuuttajat samoja asumisen ongelmia kuin suomalaiset?
- millaisissa asioissa maahanmuuttajataustaiset henkilöt tarvitsevat tukea asumiseen liittyen?
- tietävätkö maahanmuuttajat, mistä asunnon voi saada tai miten asuntoa haetaan?
- ovatko maahanmuuttajat tietoisia asunnon saamisen vaatimuksista?
- mitä mahdollisia muita esteitä maahanmuuttajien asunnon saannille voi olla?

Selvityksen toteuttamisen yksi keino oli haastatella maahanmuuttajataustaisia henkilöitä. Haastatteluilla selvitettiin maahanmuuttajien kokemuksia asunnottomuudesta ja/tai asumisen kipupisteistä. Heidän lisäksi haastateltiin asiantuntijoita ja eri tahojen edustajia, jotka ovat tehneet työtä tämän aiheen parissa.

Ennen haastatteluja tehtiin paljon taustatyötä. Haasteltavat olivat hyvin erilaisia profiililtaan ja syyt asunnottomuuteen hyvinkin vaihtelevia, mikä teki jokaisesta haastattelusta merkittävän ja omanlaisensa.

Paavo II:n selvityksen tilaajat halusivat lisäksi tietää, lisääntyikö tietämys Helsingin ja pääkaupungin asunnottomuuteen liittyvistä palveluista maahanmuuttajataustaisten henkilöiden kohdalla.

Maahanmuuttajataustaisten henkilöiden lisäksi selvitykseen haastateltiin asunnottomien henkilöiden kanssa työskenteleviä henkilöitä, sekä kaupunkien että muiden tahojen palveluksessa olevia.

3.1. Asiakkaiden kokemuksia ja kertomuksia

Selvityksen aikana tavattiin noin 20 eri tavoin asunnottomuuden kanssa kamppailevaa maahanmuuttajataustaista henkilöä. Seuraavassa on lyhyitä tapauskertomuksia asunnottomuuden kokemuksista asianosaisten kertomana.

***Sambiasta kotoisin oleva noin 32-vuotias mies tuli Suomeen parempien koulutusmahdollisuuksien takia. Osa hänen ulkomaalaisista opiskelukavereistaan ovat kohdanneet vaikeuksia löytää asuntoa Helsingistä ja pääkaupunkiseudulta. Osalla heillä on suomen kielen alkeet hallussa, mikä auttaa hieman katsottaessa taloyhtiöiden verkkosivuja läpi. Jotkut haastateltavan tuttavista ovat puolestaan menettäneet luottotietonsa ja maksukykynsä hyvinkin nopeasti ja joutuneet asumaan useita kuukausia eri ystävien tai sukulaisten sohvilla, jolloin heillä ei ole ollut lainkaan yksityisyyttä tai rauhaa. Tämä vaikuttaa varmasti heidän koulutuloksiinsa, sillä he eivät pysty keskittymään opintoihinsa ollessaan jatkuvasti huolissaan lämpimän yöpymispaikan löytämisestä seuraavaksi yöksi.

***Haastattelujen yhteydessä kerrottiin erään 30-vuotiaan brasilialaisen naisen tarinaa.

Nainen työskentelee siivoojana Helsingissä, koska muunlaisten töiden saanti on ollut hyvin vaikeaa tähän asti. Nainen asui aiemmin kumppaninsa kanssa, mutta joutui parisuhdeväkivallan takia jättämään kotinsa. Hän on etsinyt asuntoa jo yli 6 kuukautta ja on pyytänyt apua muun muassa kirkon työntekijöiltä. Naisen elämä on täynnä epävarmuutta ja stressiä. Kertomusten mukaan tällaiset tapaukset ovat valitettavan yleisiä.

***Eräs kontakteistamme kertoi kolmesta nuoresta asunnottomasta vietnamilaisesta naisesta. Heidän asemassaan olevia henkilöitä on lähteen mukaan surullisen paljon.

Naiset eivät puhu lainkaan suomea eivätkä tiedä, mistä hakea apua saadakseen elämänsä uudelleen järjestykseen. Kodittomille nuorille naisille suunnattuja kriisikeskuksia on hyvin vähän. Naisia ei voida myöskään lähettää kodittomien miesten kriisikeskuksiin, koska siitä voisi aiheutua vaaraa naisille.

***Marokkolainen 42-vuotias mies puhuu ja ymmärtää suomea välttävästi. Mies on osa-aikaisessa työssä. Asunnon etsintäprosessissa hän turvautuu toiseen marokkolaiseen mieheen, joka puhuu hieman paremmin suomea kuin hän itse. He etsivät ja käyvät yhdessä läpi asuntoilmoituksia netissä. Joskus he menevät yhdessä asuntoesittelyihin, mutta harvemmin vuokraajat ottavat häneen yhteyttä tai vastaavat hänen yhteydenottopyyntöihinsä. Mies kysyy ja saa neuvontaa säännöllisesti Pasilan Asukastalolta. Hän on asunut kolme vuotta Suomessa, muttei vielä kertaakaan rauhassa omassa asunnossaan.

***Sambiasta kotoisin oleva 28-vuotias nainen muutti Helsinkiin opiskelemaan eikä puhu suomea vielä. Viime keväänä hän asui opiskelija-asunnossa. Kesälomalla hän matkusti kotimaahansa eikä ilmoittanut siitä viranomaisille. Palattuaan syksyllä takaisin Helsinkiin hänelle selvisi, ettei hänellä olekaan enää asuntoa entisessä asuntolassa. Sittemmin hän on viettänyt yönsä eri opiskelijakavereiden sohvilla. Nuori nainen jonottaa nyt opiskelija-asuntoa, mutta jonotuslista on yleensä pitkä. Lisäksi hän on liikuntarajoitteinen, siksi hänen tilanteensa on vielä muita vaikeampi. Nainen kertoi, että hänellä on keskittymisongelmia jatkuvan stressin takia.

***Lähteen mukaan Järvenpäässä on joukko nepalilaisia opiskelijoita, jotka nukkuvat eri satunnaisissa paikoissa joka yö. He eivät puhu suomea eivätkä tiedä, mistä tai miten pyytää apua.

***28-vuotias aasialaistaustainen mies ei halunnut kertoa, mistä alun perin oli kotoisin. Mies on asunut viimeiset 13 vuotta Helsingissä ja puhuu erinomaista suomea. Hän asui vanhempiensa luona Pasilassa. Myöhemmin perhe häädettiin asunnosta maksamattomien vuokrien vuoksi. Mies asui jonkin aikaa kaupungin asunnossa, kunnes menetettyään työpaikkansa ei pystynyt enää pitämään asuntoa. Hän on joskus asunut hostelleissa, joissa 10 miestä nukkuu samassa huoneessa maksaen 20 euroa yöstä. Nyt hän asuu ystävänsä luona, mutta ilman yksityisyyttä tai edes tilaa jättää henkilökohtaisia papereitaan sinne. Hän säilyttää osan huonekaluistaan varastossa, joka maksaa 150 e /kk. Hän on yrittänyt saada asuntoa Helsingin kaupungilta jo pitkään, koska hänellä on nyt työpaikka Helsingissä, mutta asuntojonot ovat todella pitkiä.

Haastattelun jälkeen mies kävelee reppu selässä pois. Reppu on täynnä hänen henkilökohtaisia papereitaan, joita hän ei halua jättää ystävänsä luo, sillä pelkää muiden ihmisten urkkivan hänen tavaroitaan.

***Thomas on noin 30-vuotias etiopialainen. Hän muutti Helsinkiin 8 vuotta sitten saatuaan stipendin tietotekniikan opintoja varten. Hieman sen jälkeen hän tapasi suomalaisen naisen, jonka kanssa meni naimisiin. Pari kuitenkin erosi kaksi vuotta myöhemmin. Eron jälkeen Thomas on asunut kuusi kuukautta asunnossa, jonka omistaja matkustelee paljon. Thomas maksaa vuokran suoraan omistajalle. Hän on työtön ja hänellä on todella pienet tulot. Jonain päivinä hänellä ei ole tarpeeksi rahaa ostaa ruokaa. Hän puhuu sujuvasti suomea ja on aktiivisesti etsinyt asuntoa Helsingin kaupungilta ja monilta muilta verkkosivuilta. Thomasin mukaan hän ja hänen tuttavansa ovat huomanneet, että vuokranantajat ja asuntofirmit eivät pidä sellaisista tapauksista, joissa sosiaalitoimisto hoitaa vuokranmaksun. Thomas kertoo, ettei ole helppoa löytää asuntoa, jos taloudellinen tilanne ei ole stabiili. Myös ulkomaalaisena takaajia on vaikea löytää. Thomasin mukaan hänen oli vaikea saada asuntoa myös silloin, kun hänellä oli työpaikka.

***Marokosta kotoisin oleva 32-vuotias mies on ollut 3 vuotta kodittomana. Sitä ennen hän asui suomalaisen tyttöystävän ja heidän yhteisen lapsensa kanssa. Viime vuonna sosiaalityöntekijä tarjosi hänelle pientä asuntoa, mutta hän kieltäytyi ottamasta sitä vastaan. Hänen mukaansa asunto

oli liian pieni hänelle ja lapsille, kun lapset tulevat kylään. Nykyisessä paikassa, asuntolassa, hänellä on sitäkin vähemmän tilaa ja yksityisyyttä. Hän jakaa huoneen toisen miehen kanssa, joka nauttii hyvin usein liikaa alkoholia ja häiritsee haastateltavan elämää. Haastateltavalla ei ole työpaikka ja hänen suomen kielen taitonsa on hyvin rajallinen. Hänellä ei myöskään ole mahdollisuutta ottaa luottoa eikä myöskään varallisuutta. Hän ei halua muuttaa Helsingistä pois, sillä hänellä on kolme lasta, jotka asuvat suomalaisen ex-tyttöystävän kanssa Helsingissä.

***61-vuotias virolainen nainen on asunut 10 vuotta Suomessa ja puhuu täydellistä suomea. ”Minulla oli kolme ruokakauppaa, joissa myytiin virolaisia tuotteita. Tein kovasti töitä niiden eteen. Omistin myös kolmihuoneisen asunnon Itäkeskuksessa”, kertoo haastateltava. Tammikuussa 2014, monen huonon myyntikuukauden jälkeen, hänen liiketoimintansa meni konkurssiin. Liikkeensä taloudellisten tappioiden kattamiseksi hän joutui myymään asuntonsa. Nainen on työskennellyt kovasti koko elämänsä aikana ja Suomeen muuttaminen mahdollisti monien unelmien täyttymisen. Hän perusti yksitellen kaikki kolme ruokakauppaansa, mutta koko Suomea koskettanut talouskriisi iski myös hänen liiketoimintaansa. Nainen ei halua asua asuntolassa, sillä hänen mielestään siellä on levotonta. Hän yrittää kouluttaa itseään uudelleen työvoimatoimiston tarjoamien kurssien kautta ja haluaisikin ehkä työskennellä kirjanpitäjänä, sillä hän on aina ollut hyvin järjestelmällinen ihminen. Haastateltava kertoo etsivänsä toista asumispaikkaa, mutta kertoo tietävänsä sen olevan vaikeaa, sillä vuokrafirmit eivät hyväksy helposti ulkomaalaisia, joiden vuokra maksetaan sosiaalityöillä.

***Haastateltava on 33-vuotias kenialainen miesopiskelija, joka ei puhu suomea lainkaan. Osa hänen ystävästään ovat asuneet joitain kuukausia yhdessä ja jakavat laskut keskenään. He ovat saaneet joskus apua kirkolta. Haastateltava on kuullut, että jotkut oppilaitokset tarjoavat neuvontaa kansainvälisille opiskelijoille asumisen kysymyksissä. Opiskelijat voivat varata keskusteluajan saadakseen tietoa aiheesta. Hänen ystävänsä mukaan Helsingin seudun opiskelija-asuntosäätiöllä ei ole yksinkertaisesti tarpeeksi huoneistoja kaikille. Jotkut hänen ystävästään, jotka ovat saaneet asunnon, ovat sanoneet asuntojen olevan liian kaukana koulusta tai työpaikasta, jolloin kulkeminen tulee opiskelijoille kalliiksi. Hän toivoo, että olisi enemmän apurahoja tarjolla, jolloin myös vuokran maksaminen olisi helpompaa.

***Selvitystä varten oli tarkoitus haastatella kahta asuntolassa asuvaa venäläisnaisista. Kasvokkain tapaaminen ei kuitenkaan onnistunut, siksi asuntolan sosiaalityöntekijä kertoi heidän tarinansa. Venäläisnaiset ovat olleet kodittomia yli vuoden. He ovat tällä hetkellä työttömiä ja käyvät työvoimatoimiston kursseilla. Naisten kielitaito on keskitasoa, mutta heillä ei ole minkäänlaisia verkostoja Suomessa. He, niin kuin monet muutkin, jonottavat asuntoa, jossa elää. Asuntolassa, jossa naiset asuvat, ihmiset viipyvät keskimäärin pari kuukautta tai joskus vähän enemmänkin. On kuitenkin tapauksia, joissa asuntolassa on asuttu jopa yli 15 vuotta. Tällaisissa tapauksissa ihmettelee, miten sellainen on mahdollista? Sosiaalityöntekijän mukaan monille asuntola on

mukava ja helppo paikka elää, sähkölaskua ei tarvitse maksaa, joten miksi etsiä muuta. Silloin yksityisyyden ja sosiaalisen elämän puute jäävät luonnollisesti huomioimatta.

Edellä kuvatuista tarinoista näkee, että maahanmuuttajien asunnottomuuden taustalla on hyvin monia tekijöitä. Tarinat vaihtelevat huomattavasti, mutta hiukan tietysti ihmetyttävät esimerkiksi ne ulkomaalaistaustaiset opiskelijat, jotka tuntuvat olevan vailla minkäänlaista tukea ja ohjausta. Osalla asunnottomuus tai asuntolassa asuminen tuntuu myös olevan oma valinta, jos tarjottua asuntoa ei ole haluttu ottaa vastaan, syystä tai toisesta.

4. ASUMISTUKIPALVELUJA JA TIETOA MAAHANMUTTAJATAUSTAISTEN ASUNNOTTOMUUDESTA SUOMESSA

Maahanmuuttajien asunnottomuuskysymyksien kanssa Suomessa toimii useita tahoja. Alla ovat listattuna ne tahot, joiden työhön selvityksen aikana perehdyttiin.

Samoin kuin asunnottomuuteen liittyvät kysymykset, myös teemaan liittyvien palvelujen tarjoajat vaihtelevat suuresti. Päävastuu palvelujen järjestämisestä on luonnollisesti kunnilla, mutta tarjolla on myös hyvin paljon eri järjestöjen ja muiden "ei-virallisten" tahojen ja hankkeiden tarjoamia tukitoimia.

4.1. Diakonia-ammattikorkeakoulu

Selvitystä varten tavattiin tutkija Marja Katisko, joka on kansainvälisesti tunnettu asunnottomuuden tutkija. Tällä hetkellä Katisko tutkii nuorten maahanmuuttajien asunto-ongelmia Suomessa. Hänen tutkimustyönsä valmistuu vuoden 2014 loppuun mennessä.

Katiskon tutkimuksesta selviää monia merkittäviä tekijöitä, jotka vaikeuttavat maahanmuuttajien asunnon saamista Suomessa. Yksi tärkeimmistä tapaamisessa esille tulleista aiheista oli niin sanottu "piiloasunnottomuuden" havainnointi, joka vaatii nopeita toimenpiteitä. Piiloasunnottomuus on kasvanut viime aikoina talouskriisin ja työttömyyden seurauksena. Piiloasunnottomuuden kitkemiseksi ja ratkaisujen löytämiseksi tarvitaan tiivistä yhteistyötä eri toimijoiden ja päättäjien kanssa. / 6

4.2. Helsingin kaupunki

Sosiaaliviraston maahanmuuttoyksikkö

Sosiaaliviraston maahanmuuttoyksikössä keskustelukumppanina toimi Kirsi Pärtty. Hän työskentelee asiantuntijana Kotoutumispalveluiden osastolla. Kirsi Pärtty jakoi laajaa tietämystään pakolaistaustaisten ihmisten kanssa perustuvaan työhön kertyneistä kokemuksista. Pakolaistaustaisia ihmisiä itseään ei ollut mahdollista haastatella, monien mielenterveyden ollessa varsin epävakaa. Yleisesti kuitenkin tiedetään, että iso määrä pakolaistaustaisista ihmisistä, joilla on niin sanottu kuntapaikka (sijoituspaikka) jossain muualla Suomessa - aika usein varsin kaukana Helsingistä - päättävät tulla pääkaupunkiin parempien työmahdollisuuksien perässä. Tällaisesta omalupaisesta muuttamisesta seuraavat asunnottomuuden ilmiöt ovat aika usein piilossa, virallisen järjestelmän tunnistamattomissa.

Sosiaaliviraston maahanmuuttoyksikkö järjestää myös uusille tulijoille Vertaiskoto - kotoutumiskurssia, eri kielillä. Kyse on 10 viikon kotoutumiskurssista, jossa yhteisten kokoontumisten aiheina ovat muun muassa sopeutumisprosessi maahanmuuttoon, asuminen kerrostalossa, vuokralaisen vastuut ja oikeudet, suomalainen kulttuuri ja yhteiskunta sekä muuta asumiseen opiskeluun ja työntekoon liittyvää tietoa. Sosiaalivirasto tekee kurisin tiimoilta yhteistyötä Suomen Pakolaisavun Kotilo-hankkeen, Helsingin kaupungin maahanmuuttoyksikön ja Kalliolan setlementin kanssa.

Nuorisoasiainkeskus

Nuorisoasiainkeskuksesta erityissuunnittelija Suvi Kuikka keskitettyjen palvelujen osastolta oli haastateltavien joukossa. Kuikka painotti ison asiantuntijaryhmän yhteistyön merkitystä nuorten kodittomuuteen liittyvien ongelmien ratkaisemiseksi. 7/

Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus tuottaa yhdessä nuorten kanssa monipuolisia kulttuuri- ja harrastepalveluja, edistää nuorten yhteiskunnallista osallistumista sekä tarjoaa nuorille tukea ja neuvontaa. Nuorisotyötä tehdään nuorisotaloissa, erityistoimipaikoissa ja projekteissa. Lisäksi virasto tukee nuorisojärjestöjä ja nuorten ryhmiä.

Asumisneuvonta

Asumisneuvonnan asiantuntija Anne Kinni kertoi asumisneuvonnan tarjoamista palveluista asuntoasioissa apua tarvitseville maahanmuuttajille. Asumisneuvonnan ohjaamana haastatteluun tuli mukaan myös Pasilan asukastalo työntekijöineen. Asukastalon sosiaalityöntekijöiden mukaan maahanmuuttajat kyselevät yleisesti apua ja ohjausta asunnottomuuteen liittyvissä kysymyksissä.8/

Pasilan vierailun aikana haastateltiin myös ruohonjuuritason asiakkaita. Tapaamisen päätelmät esitellään myöhemmin selvityksessä.

Asuntolat on lakkautettu Suomesta ja korvattu pääosin asumisyksiköillä. Asumisyksiköissä asuminen pohjautuu vuokrasopimukseen. Asumispäivystys Helsingissä hoidetaan sosiaali- ja terveystieteiden osastolla ylläpitämässä Hietaniemenkadun palvelukeskuksessa.

4.4. Erilaiset kirkolliset toimijat

Kirkon työntekijät auttavat monia myös asunnottomuuteen liittyvissä asioissa. Kirkkovierailujen aikana kerättiin joitain tarinoita, joita esitellään Asiakkaiden kokemuksia ja kertomuksia -osiossa.

5. ASUNNOTTOMILLE PALVELUJA TARJOAVAT TAHOT

5.1. "Jalkautuva työryhmä"

Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden osaston "Jalkautuvan työryhmän" jäsenet kohtaavat päivittäin ulkona tai epämääräisissä asuinolosuhteissa asuvia henkilöitä, jotka eivät ulkomaalaisuutensa vuoksi ole oikeutettuja julkisen sektorin palveluihin. Työntekijöiden kokemus on, että tämä ryhmä on kasvanut vuoden 2014 aikana. Osa on toisaalta oleskellut Helsingissä jo vuosia. Kokonaisuutena on mahdotonta arvioida mutta vähintäänkin kymmenistä ihmisistä on kyse. Lähtömaana näillä henkilöillä ovat muun muassa Viro, Ruotsi, Romania ja Ranska. Työryhmä tarvitsee enemmän resursseja ja työntekijöitä. Erityisesti nuorille naisille suunnattuja kriisikeskuksia tarvitaan kipeästi lisää.

Sosiaali- ja terveystieteiden osaston toimeentulotukiohjeet kiristyivät kesällä 2014, mikä rajaa tämän ryhmän entistä tiukemmin palvelujen (toimeentulotuki, kriisikeskukset) ulkopuolelle. 9/

5.2. Ne-Rå / Kalliolan settlementti

Kalliolan settlementin ylläpitämä neuvontapiste Ne-Rå on kaikille avoin sosiaalialan neuvontapiste Kalliossa. Ne-Råsta saadaan neuvoa ja tietoa siitä, mitä palveluja ja millaisia tukia voidaan hakea, kun elämäntilanteet muuttuvat, kun menetetään koulutus- tai työpaikka, sairastutaan yllättäen tai muutetaan pois kotoa. 10/

Ne-Rå tarjoaa myös käytännön apua, kun asiakas tarvitse apua erilaisten hakemusten täyttämässä tai selvitysten ja valitusten tekemisessä viranomaisia varten. Ne-Rå myös neuvoo ja auttaa löytämään oikeaan paikkaan asiakkaan hädän perusteella. Työntekijät saattavat joskus lähteä mukaan asioimaan esimerkiksi Kelassa. Asiointi on maksutonta ja luottamuksellista sekä hoituu tarvittaessa nimettömänä.

Järjestösuunnittelija Leena Ruskomaan mukaan järjestö neuvoo vuosittain noin 150 maahanmuuttajataustaista asiakasta. Asiakkaat pyytävät tietoa hyvin monenlaisissa asumisasiossa. Suuri osa asiakkaista ovat virolaisia, espanjalaisia tai englantilaisia. Erityisesti somaleille suunnattuja neuvontapalveluja on useammassa muussa paikassa, siksi esimerkiksi somalit suuresta

määrästään huolimatta eivät käytä Ne-Rå:n palveluja. Neuvontapiste myös järjestää erilaisia kursseja, joista osa keskittyy siihen, miten etsiä asuntoa Helsingissä.

5.3. Monika-Naiset Liitto

Monika-Naiset liitto ry on sosiaalialalla toimiva monikulttuurinen järjestö, joka kehittää ja tarjoaa erityispalveluja väkivaltaa kokeneille maahanmuuttajataustaisille naisille ja -lapsille sekä toimii asiantuntijana ja vaikuttajana etniseen yhdenvertaisuuteen ja väkivaltaan liittyvissä kysymyksissä. /11

Liitto tarjoaa muun muassa ohjausta, neuvontaa ja ratkaisuja väkivallasta irrottautumiseen, tukea arjesta selviytymiseen ja viranomaisasiointiin sekä vertaistukea. Palvelut ovat asiakkaille maksuttomia ja kaikki keskustelut käydään luottamuksellisesti. Apua on mahdollista saada useilla eri kielillä. Monika-naiset auttaa joitakin asunnottomia maahanmuuttajataustaisia naisia asunnonhaussa ja hakulomakkeiden täytössä. Järjestön työntekijät kirjoittavat myös tarvittaessa suosituskirjeitä asiakkaista vuokra-asuntofirmoille.

5.4. Suomen Pakolaisapu ry

Kurvi

Suomen Pakolaisapu ry:n Kurvi-projekti tukee 18–25-vuotiaita maahanmuuttajataustaisia nuoria aikuisia löytämään oikean suunnan elämälleen. Nuorta tuetaan etsimään työ- ja opiskelumahdollisuuksia toimeentulotuella elämisen sijaan. Kurvi-projekti tukee nuoria myös muissa elämään liittyvissä asioissa ja auttaa pohtimaan myös asumiseen liittyviä kysymyksiä.

Kurvi-hanke tarjoaa henkilökohtaista ohjausta ja järjestää mentoritoimintaa. Projektin työntekijät auttavat myös virastoasioiden ja papereiden täyttämisen kanssa. / 12

KOTILO

KOTILO-projekti tarjoaa naapuruussovittelua ja maahanmuuttajille suunnattua asumisopastusta, esimerkiksi, miten taloyhtiön pesutilaa käytetään tai miten yleisiä rakennustiloja hoidetaan Suomessa. Projekti toimii Helsingissä, Pirkanmaalla ja Turussa. Projekti järjestää myös asumiseen ja kulttuurieroihin liittyviä kursseja yhteistyössä muiden kumppaneiden kanssa. / 13

5.5. Voimapesä II

Espoon Järjestöjen Yhteisö ry:n ensimmäinen Voimapesä-hanke (2009 - 2013) keskittyi tutkimus- ja kehittämistyönä lapsiperheiden häätöjen ennaltaehkäisyyn. Voimapesä II -hankkeen (2013 - 2017) kohderyhmänä ovat maahanmuuttajat ja asunnottomat perheet sekä ongelmia ennalta ehkäisevä työ. Hanke tarjoaa apua lapsiperheiden epävarmaan asumiseen, erityisesti niille perheille, jotka asuvat tuttavien/sukulaisten luona, ovat tilapäismajoituksessa tai häätöuhan alla. 14/

5.6. Aseman Lapset ry

Aseman Lapset ry:n luonteeseen kuuluu nopea reagoiminen nuorten elämässä tapahtuviin muutoksiin. Yhdistys tekee yhteistyötä esimerkiksi nuoriso-, sosiaali- ja terveysalan edustajien kanssa. Yhteistyön piiriin kuuluu myös muita järjestöjä, kuntia, seurakuntia, yhteisöjä, yksityishenkilöitä, yrityksiä, viranomaisia ja Raha-automaattiyhdistys. Walkers-toiminta on Aseman Lapset ry:ssä kehitettyä ennaltaehkäisevää nuorisotyötä, joka perustuu vapaaehtoisten aikuisten panokseen ja läsnäoloon.15/

5.7. Vailla vakinaista asuntoa ry

Vailla vakinaista asuntoa (VVA) ry:n ensimmäinen toimintavuosi oli YK:n julistama asunnottomien vuosi 1987. Yhdistyksen perusti joukko Helsingin Lauttasaaren tukikodin asukkaita joulukuussa 1986 kahden kaupungin sosiaalityöntekijän avulla. Toimintaa täydentämään perustettiin huhtikuussa 1998 Yökahvila Kalkkers. Asunnottomia palvelevat Kohtaamispaikka ja Arskan pesula sekä taitojenvaihtoverstas, Vartiosaaren ja Ramsinniemen virkistystoiminta sekä Aukki-lehti. Loppukesällä 2006 aloitti toimintansa asunnottomien palvelubussi Yökiitäjä, jossa on neuvontapiste ja yökahvila. Tempauksia ja tiedotustilaisuuksia järjestetään asunnottomuudesta, yhdistyksen toiminnasta ja ajankohtaisista aiheista.

Kalkkers on matalan kynnyksen periaatteella toimiva yökeskus. Keskus tarjoaa akuuttia kriisiapua yöaikaan, neuvontaa ja ohjausta yhteistyössä viranomaisten kanssa. Kalkkers ei tarjoa majoitusta, mutta lämmin yöpaikka on tarjolla 16 kävijälle

5.8. VAMOS

VAMOS on 16–29-vuotiaille helsinkiläisille ja espoolaisille nuorille suunnattu palvelukokonaisuus. Toiminnan tarkoituksena on vahvistaa nuoren omia voimavaroja ja vahvuuksia sekä tukea nuorta kiinnittymään yksilöllisesti arvioituun ja suunniteltuun jatkopolkuun. Pää tavoitteena on löytää nuorelle tie koulutukseen tai työelämään. Nuorille tarjotaan suunnitelmallista pienin askelin etenevää palvelu- ja uraohjausta sekä alkuvaiheen valmennusta. Nuoren työ- ja toimintakykyä tukeva palvelukokonaisuus tarjoaa joustavan ja katkeamattoman palvelun nuorelle. 17/

5.9. R3

R3 Maahanmuuttajanuorten tuki ry on vuonna 2003 perustettu yhdistys, jonka tarkoituksena on edistää 14- 26-vuotiaiden maahanmuuttajanuorten asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa ja ehkäistä syrjäytymistä yhdessä sosiaaliviranomaisten, kasvatustalon ammattilaisten sekä maahanmuuttajien kanssa. Tavoitteidensa toteuttamiseksi yhdistys tarjoaa neuvontapalveluja maahanmuuttajanuorille, toimii maahanmuuttajanuorten edunvalvojana, järjestää nuorisotapahtumia sekä tekee partioita viikonloppuisin juna-asemilla. R3 on lyhenne yhdistyksen arvoista: respect, rights, responsibility.

5.10. Familia Club

Familia Clubin henkilökunta auttaa pulmatilanteissa maahanmuuttajia löytämään oikean osoitteen, mihin ottaa yhteyttä. Toimistossa on myös monipuolinen infopiste, jossa on esitteitä ja muuta materiaalia. Jäsenet voivat käyttää maksutta nettiyhteydellä varustettua tietokonetta tiedonhakuun, sähköpostikirjeenvaihtoon tai esimerkiksi hakemusten kirjoittamiseen. 19 /

6. SELVITYKSEN TULOKSET

Selvitystä varten käydyissä keskusteluissa asiantuntijoiden ja viranomaisten edustajien kanssa on todettu, että tarve on selkeä ja yksinkertainen: tarvitaan ennen kaikkea enemmän kohtuuhintaisia asuntoja niin Helsingissä kuin muuallakin pääkaupunkiseudulla. Vuokra-asunnot ovat liian kalliita, kuten mediassa ja seminaareissa jatkuvasti raportoidaan. Vaikea taloudellinen tilanne ja työttömyys painottuvat eniten asunnottomuuden kasvun taustalla, toisaalta on myös pulaa sosiaalityöntekijöistä, joilla on tärkeä rooli äkillisten muutosten seurauksena asunnottomiksi jääneiden yksilöiden tai perheiden tukemisessa.

Asunnottomuus on maailmanlaajuinen ongelma, joka koskee yhä useampia. Viranomaiset ja media raportoivat ongelmasta jatkuvasti. Tässä selvityksessä keskityttiin erityistilanteisiin, jotka vaikuttavat maahanmuuttajien asumiseen Helsingissä ja pääkaupunkiseudulla.

Maahanmuuttajataustaisen ihmisen tai perheen mukana usein kulkee useitakin muuttoa kokenut henkilö. Maahanmuutto on jo itsessään haastava tilanne. Lisäksi epävakaa työura, työttömyys, ulkomailla suoritettujen tutkintojen tunnustamatta jättäminen ja kielitaidottomuus vaikeuttavat kunnollisen työpaikan löytymistä. Myös byrokratia ja vaikeaselkoiset lomakkeet vaikeuttavat avun hakemista. Äkillisiä elämänmuutokset ja sairaudet sekä erilaiset kriisitilanteet koskettavat yhtäläillä kaikkia kansalaisia. Nämä kaikki kasvattavat riskiä jäädä asunnottomaksi.

Osa asumisasiakirjoista, kuten kotivakuutus, ovat tuntemattomia maahanmuuttajille lähinnä siksi, koska heidän entisessä kotimaassaan niitä ei ole käytetty. Toisaalta, joskus asuntoja välittävät firmat olettavat, että kaikki tietävät yleiset asumisen säännöt, eivätkä osaa huomioida sitä, etteivät kaikki maahanmuuttajat ole perillä asuntoasioista. Tämä aiheuttaa joskus väärinkäsityksiä ja riitoja. Puutteellinen kielitaito vaikuttaa myös asukkaan oikeuksien ja velvollisuuksien ymmärtämiseen. Monissa haastattelussa tuli esille se, että sosiaalityöntekijät eivät aina osaa auttaa asiakkaita, esimerkiksi kielimuurin takia ja toisaalta työntekijöitä ei myöskään ole tarpeeksi vastaamaan maahanmuuttajien asumisen tarpeisiin.

Erilaiset asumis- ja kulttuuritavat voivat joskus vaikeuttaa suhteita naapureihin. Kun naapuri tekee muutaman kerran valituksen maahanmuuttajanaapurin käytöksestä, se saattaa johtaa häätöön. Häätöpäätöksen saaneiden henkilöiden on vaikeampi saada uutta asuntoa.

Useassa haastattelussa nousi esille, että asunnottomilla ihmisillä on usein merkintä luottotiedoissa, mikä puolestaan vaikeuttaa asunnon vuokraamista. Merkintä luottotiedoissa ja Suomen

pankkijärjestelmän tuntemattomuus on suuri ongelma ja sitä monimutkaisempi maahanmuuttajille, jotka eivät ole tottuneet byrokraattiseen prosessiin sekä internetissä asioimiseen, niin kuin Suomessa on totuttu tekemään.

Kaikissa haastatteluissa tuli selkeästi esille muutamia asunnottomuuteen vaikuttavia tekijöitä, niistä merkityksellisempänä työttömyys. Vähäiset verkostot, rikkinäiset ja epäonnistuneet suhteet sekä kielitaidottomuus ja erilaiset sairaudet ajavat maahanmuuttajataustaisia ihmisiä jatkuvasti hyvin vaikeisiin tilanteisiin.

Selvityksen aikana nousivat esille myös tilanteet, joissa jotkut maahanmuuttajat eivät saa asuntoa, vaikka heillä on työpaikka ja luottotiedot ovat kunnossa. Haastatellut kertoivat myös kokemuksista, joissa asuntonäytöissä maahanmuuttajataustainen henkilö ei saanut tasa-arvoista palvelua ja huomiota muihin hakijoihin verrattuna. Henkilöt olivat kokeneet syrijintää asuntoesittelijöiden taholta..

Erään sosiaalityöntekijän mukaan jotkut henkilöt myös vaativat tietyn kokoisia asuntoja, joihin heillä ei kuitenkaan ole varaa, siksi niin moni joutuu asumaan asuntoloissa.

Joidenkin tahojen haastatteluissa nousi esille se, että monet välitysfirmit eivät vuokraa asuntoa henkilöille, joiden vuokran maksaa sosiaalitoimisto. Asuntofirmit eivät halua ottaa "riskiä" ja suosivat sellaisia henkilöitä, jotka ovat vakituudessa työsuhteessa hyvien suositelijoiden takaamana.

Yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa syrjiä etniseen taustaan, kieleen tai uskontoon perustuen eikä asumiseen liittyvissä asioissa. Asenteisiin vaikuttamisen saralla on paljon tekemistä. Väärä tai olematon tieto muista kulttuureista voi aiheuttaa piilorasismia. Haastateltujen asiantuntijoiden kanssa yhteisesti todettiin, että erilaisten verkostojen kanssa pitää tehdä paljon yhteistyötä ja yrittää vaikuttaa päättäjiin. Suomessa hallitus pyrkii aktiivisesti asunnottomuuden vähentämiseen ja siten ehkäisemään muualla Euroopassa tai Amerikassa nähdyn mallin toistumisen.

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tietoa asunnottomuudesta on paljon, tiedon lisäksi tarvitaan aktiivista toimintaa. Asunnottomuudesta puhutaan aktiivisesti Suomen mediassa, yhtäläillä kuin maailmallakin. Asunnottomaksi voi päätyä kuka tahansa.

Valtioneuvoston asuntopoliittisen toimenpideohjelman 2012 - 2015 mukaan asumisneuvontatoiminta vakiinnutetaan ja siihen osoitetaan ARA:n kautta rahoitettavaksi valtion avustuksia 0,5 milj. euroa vuosittain. Asumisneuvonnalla ehkäistään segregatiota ja muita asumisen ongelmia. / *ARAN selvitys 2/2014, Asunnottomat 2013*

Usein maahanmuuttajat hakevat apua asunnon ja työpaikan etsintään ystäviltään ja tuttaviltaan, tämä apu ei kuitenkaan korvaa eikä ole verrattavissa viranomaisten ja muiden "asiantuntijoiden" antamiin tietoihin. Monissa haastatteluissa kävi ilmi, etteivät resurssit riitä auttamaan kaikkia apua

tarvitsevia ja -hakevia. Ajoissa aloitettavan sosiaalityön merkitystä korostettiin, sillä sen avulla pystyttäisiin ennalta ehkäisemään kriittisten tilanteiden ja ongelmien syntymistä. Avun tarjoaminen voi olla niinkin yksinkertainen kuin näyttämällä käytännössä, miten tietyt asiat hoidetaan, näin maahanmuuttajat itse motivoituisivat jatkamaan ja pyytäisivät apua vain tarvittaessa.

Tukea ja materiaalia olisi tärkeää tarjota eri kielillä. Ainakin venäjä, viro, somali, englanti, arabia, kurdi, kiina, albania, thai ja vietnam tulisi huomioida eri kieliversioita suunniteltaessa.

Maasta toiseen muuttaminen on yleensä valtava kulttuurimuutos, johon liittyy intensiivinen stressi. Muutokset voivat joskus johtaa myös henkilökohtaisiin tai perhekohtaisiin kriiseihin. Maahanmuuttajaväestön työllisyystilanne on yleensä heikompi kuin syntyperäisten suomalaisten. Maahanmuuttajien osuus myös esimerkiksi asiantuntija-aloilla työskentelevistä henkilöistä on ollut valitettavan pieni verrattaessa sitä kantaväestöön.

Heikko taloudellinen ja sosiaalinen verkosto on monia maahanmuuttajia yhdistävä tekijä Suomessa. Syyt siihen ovat yleensä epäsäännöllinen palkansaanti tai työttömyys sekä tietämättömyys siitä, mistä ja milloin hakea apua, ennen kuin tilanne muuttuu niinkin kriittiseksi, että joudutaan esimerkiksi konkurssiin. Jossain tapauksissa suomalaisen kanssa suhteessa olleet, mutta myöhemmin eronneet, ovat jääneet täysin avuttomiksi, sillä aiemmin suomalainen partneri on hoitanut kaikki paperihommat, asunnonhaut ja viranomaisasiat.

Monilla maahanmuuttajaperheillä ei ole pysyvää asumispaikkaa, erityisesti pääkaupunkiseudulla. Vuokrausprosessi on jo yleisellä tasolla vaikea Suomessa eikä asuntopula helpota asiaa. Asuntoja ei ole tarpeeksi ja jonot niihin ovat hyvin pitkät. Moni maahanmuuttaja on kohdannut ja kohtaa asunnon etsintäprosessissa syrjintää joko asunnonomistajien tai heidän edustajiensa tahoilta.

Merkityksellinen tekijä maahanmuuttajaperheiden asunnottomuudessa on myös perheen suuri koko. Monille ison asunnon löytäminen pääkaupunkiseudulla kohtuulliseen hintaan on erittäin haasteellista.

Maahanmuuttajataustaisten nuorten mahdollisuudet työllistyä ovat varsin pienet, ellei heillä ole tarpeeksi hyvää tai korkeaa koulutusta. Vapaa liikkuvuus Euroopassa luo myös haastavia tilanteita asuntomarkkinoille.

Yhteistyökuviot oli tarpeen selvittää jatkotoimenpiteitä ajatellen. Tarkoituksena oli selvittää asian kanssa työskenteleviä tahoja turhan päällekkäisen työn välttämiseksi ja jotta osataan kattaa juuri ne oikeat kohdat, joissa apua ja tukea tarvitaan. Tärkeitä kehittämisprosesseja jatkotyöskentelyyn olisi toimivien käytäntöjen kehittäminen, osaamisen jakaminen ruohonjuuritasollakin ja tietysti asenteisiin vaikuttaminen. Lisäksi asuntopolitiikan, kaupunkisuunnittelun, aluekehittämisen, sosiaalipalvelujen ja kotouttamispolitiikan suunnittelun ja tavoitteiden pitäisi olla nykyistä yhtenäisemmät ja keskustella nykyistä enemmän keskenään. Tällaisella paremmalla ja keskustelevalammalla toimintatavalla päästäisiin varmasti nykyistä parempiin tuloksiin myös maahanmuuttajien asunnottomuuden ehkäisyssä.

Keskeiset löydökset ja suositukset:

- kohtuuhintaisia asuntoja tarvitaan lisää
- maahanmuuttajat tarvitsevat lisää opastusta talousasioiden hoidossa ja pankkiasioinnissa ja realistisen kuvan omista mahdollisuuksistaan vastata asumiskuluista
  - asennekasvatusta syrjinnän kitkemiseksi tarvitaan
  - yhteistyötä ja keskustelua eri sektoreiden välillä tulee kehittää

8. LÄHTEET

Helsingin Kaupungin tietokeskuksen tilastot

www.ara.fi

[Asunto ensin.fi](http://Asunto.ensin.fi)

Teos Hyväri & Kainulainen, (toim), 2013: Paikka asua ja elää? Näkökulmia asunnottomuuteen ja asumipalveluihin, DIAK

YM raportteja, muutamia erilaisia kappaleita

1/ [http://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Tiedotteet/Ministeri_Viitanen_Asunnottomuuden_ennal\(28485\)](http://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Tiedotteet/Ministeri_Viitanen_Asunnottomuuden_ennal(28485))

2/ http://www.asuntoensin.fi/asunto_ensin/paavo-verkostokehittajat

3/ http://www.ym.fi/fi-FI/Asuminen/Ohjelmat_ja_strategiat/Pitkaaikaisasunnottomuuden_vahentamisohjelma_20122015

4/ ARA Selvitys 2/2014, Asunnottomat 2013 http://www.vvary.fi/Asunnottomat_2013.pdf

5/ http://www.asuntoensin.fi/files/2771/hanke-esittelydiat_PAAVO_Verkostokehittajat_2013-2015.pdf

6/ <http://www.diak.fi/Sivut/default.aspx>

7/ www.nuoriso.hel

8/ <http://www.hel.fi/www/helsinki/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalinen-tuki-ja-toimeentulo/asumisneuvonta>

9/ <http://www.kirkkojakaupunki.fi/arkisto/kaupunki-ja-ymparisto/11710>

10/ www.kalliola.fi

11/ <http://www.monikanaiset.fi/>

12/ <http://www.pakolaisapu.fi/fi/yhteys/kurvi.html>

13/ www.kotiloprojekti.fi

14/ www.ejy.fi

15/ <http://www.asemanlapset.fi/fi>

16/ <http://www.vvary.fi/>

17/ <http://www.vamosnuoret.fi/nuorten-toimintakeskus>

18/ <http://www.r3.fi/>

19/ <http://www.familiacub.fi/palvelut.htm>